

11, 20), qui fecit utraque unum (Ibid., 14). Sunt præ-
 terea et alia sacramenta, quibus nunc utitur Ecclesia
 Dominico exemplo, quamvis non tradito præcepto,
 ut est exsufflatio in exorcismis, efflatio in catechu-
 menis, et manus impositio, qua baptizatis consi-
 gnando sanctus datur Spiritus, et qua reconcilian-

tur peccatores matri Ecclesiæ, et qua episcopis et
 sacerdotibus et levitis virtus traditur ministerii.

Explicit libellus de sacramentis a Bonizone Su-
 trino episcopo editus, ad Gualterium Leonensis
 cœnobii monachum et priorem missus.

IN FRAGMENTUM SUBSEQUENS ADMONITIO.

(MAL, Spicil. Rom. VI, 273.)

Exstat in miscello Vaticano codice epitome quedam historica Romanorum pontificum, quam Bonizo Sutr-
 nus episcopus Collectionis suæ canonicæ adhuc ineditæ libro quarto præposuit. Ea sane brevissima est,
 et quidem usque ad Siricium laciniis etiam ex Pseudo-Isidorianis sumptis passim interserit. Satis igitur,
 mihi sit epitomes hujus partem tantummodo post Siricium hic proferre. Quin adeo cum ventum erit ad Adria-
 num primum, Bonizonis textum haud jam e prædicto codice hauriam, sed ab ineditis Albini scholaris Col-
 lectionis, qui in postrema operis parte describit ex Bonizonis libro incognito DE VITA CHRISTIANA reliquo-
 rum pontificum notitiam usque ad Urbanum II, in quo reapse Bonizo desinebat. Porro ex prædicto Albino
 alia alibi edidurus sum.

HISTORIÆ PONTIFICIÆ FRAGMENTUM

EX BONIZONE SUTRINO.

ex Pseudo Piacentinus, etc.

Dicerem quidem de Anastasio, et de Innocentio ^B ut
 qui Sabbato præcepit jejunandum, et pacem intra
 missarum solemnias dari. Et de Zosimo natione
 Græco, qui cereum in Sabbato sancto præcepit in
 omnibus titulis benedici. Et de Bonifacio, qui mo-
 nachabus et diaconissis interdixit ne sancta vasa
 vel pallas altaris tangerent. Et de Cœlestino qui
 constituit ut psalmi David cum numero antiphonatum
 cantarentur ante canonem, nam antea evangelium
 tantum et epistolæ legebantur. Et de Xysto qui
 ecclesiam quæ dicitur ad Præsepe, et hodie vocatur
 Major Ecclesia, in monte Livio (60) ædificavit. Et de
 magno Leone, et de Hilario natione Sarde, et de
 Simplicio Tiburtino, et de Felice episcopo. Et de
 Gelasio scholastico doctore mirifico, qui Gelasia-
 num codicem composuit, et hymnos et tractatus ^C
 fecit, ut beatus Ambrosius, et declaravit quot libri
 recipi debeant in Ecclesia, quive contemni, et quo
 tempore ordinationes sacerdotum cæterorumque
 ordinarum fieri debeant. Et de Anastasio ejus succes-
 sore, et de Symmacho Sarde qui constituit omni-
 bus Dominicis diebus et natalitiis apostolorum
 hymnum angelicum decantari. Et de Hormisda
 magnæ vitæ et meriti, et de Joanne, ejus succes-
 sore, et de Felice, et de Bonifacio qui constitutum
 fecit ut non fieret electio Romani pontificis, nisi
 post tertium depositionis ejus diem. Et de Joanne,
 ejus successore, et de Agapito, et de Silverio qui
 primus post beati Silvestri tempora, sine imperiali
 assensu, Gothorum manu est ordinatus episcopus.
 Et de Vigilio, et de Pelagio episcopo qui præcepit

ut schismatici episcopi per sæculares potestates
 comprimerentur. Et de Johanne ejus successore,
 et de Benedicto, et de Pelagio prædecessore Gre-
 gorii qui novem præfationes tradidit Ecclesiæ ante
 canonem decantandas; si mei esset præpositi, seri-
 tum Romanos pontifices insinuare.

De beato Gregorio silendum non arbitror, a quo
 liber Sacramentorum editus est, et Antiphonarius
 tam diurnus quam nocturnus, et tractatus in Eze-
 chielem, et Homiliæ xi in Evangelia, et in Job mo-
 raliter et allegorice et ad historiam compendio di-
 gestans, et Dialogorum liber, et pastoralis Cura,
 Johanni Ravennati directa, et Registrum ad regen-
 dam Ecclesiam satis utile. Hic constituit ut Anti-
 phona cantaretur quæ vocatur *Introitus* ad mulcen-
 dum audientium animos, deinde *Kyrie eleison* a
 clero novies decantari, et post amplum *Graduale* et
Alleluia, excepto in septuaginta diebus in quibus
 tractus instituit decantandos; post evangelium
 vero, dum oblationes offeruntur, *Offertorium* decan-
 tati, et post factionem eucharistiæ postquam
 communicaverint communionem. Hic idem addidit
 in Canone *Diesque nostros in tua pace disponas*. Et
 ut oratio Dominica a sacerdote super eucharistiam
 alta voce decantaretur. Hic idem instituit ut a sep-
 tuagesima usque in Pascha non cantetur *Alleluia*,
 et ut in matutinali synaxi festiva octo tantum can-
 tarentur responsoria, et sequeretur Ambrosianum,
 et in quotidiana duo tantum. Et a presbytero dice-
 retur *Deus, in adjutorium meum*, qui est centesimus
 octavus decimus psalmus. Quam vero sit honestis-

(60) Scilicet apud Livie macellum in Exquilino, ut constat.

simus et nos. ræ salutis in oratione utilissimus, quemdam monachum sanctus edocuit angelus, qui se dicebat quondam Samsonis illius fortissimi fuisse custodem, et tunc ejusdem monachi ad custodiam deputatum. Qui inter alia multa predicamenta salutis, hoc etiam de industria admonuit, ut psalmum hunc specialiter commendatum impigre frequentare nos conveniat, quem cantabimus ita. *Deus, in adjutorium meum intende.* Hic idem Gregorius Litaniam instituit Majorem, et Anglicam gentem Christi Ecclesiæ sociavit, et angelorum insertus choris cælo spiritum reddidit, et sepultus est in basilica Sancti Petri ante secretarium.

Quid referam de Sabiniano, ejus successore, qui luminaria addidit in ecclesia Beati Petri? Et de Bonifacio, qui a Phoca Cæsare meruit privilegium quod Romanæ Ecclesiæ Constantinopolitana subijceretur? Et quid de alio Bonifacio, qui obtinuit a Phoca Cæsare dari Ecclesiæ Dei catholicæ templum Romæ, quod ab antiquis Pantheon dicebatur, et dictus Cæsar dedit episcopo; qui legem posuit in Ecclesia, sub interminatione separationis, ut nulla mulier filium suum de fonte susciperet, similiter et in confirmationibus. Et de tertio post Gregarium Bonifacio, et de Honorio ejus successore. Et de Severino, cujus temporibus fuit Heraclius Christianissimus imperator, qui extincto Chosroe crucem Domini Hierosolymam reportavit. Et de Joanne, ejus successore, et de Theodoro pontifice qui pœnitentialem librum composuit (61). Et de ter beatissimo papa Martino martyre, qui dum missarum solemniam ad altare Dei genitricis virginis Mariæ, quod dicitur ad Præsepe, celebraret, divina benignitate spatharius Olympii ducis missus ut eum interficeret, percussus cæcitate eum omnino videre non potuit. Nisi quia isti sunt Dominici gregis arietes, romanæ Ecclesiæ Pontifices, qui sanguine proprio et constitutionibus Ecclesiam Dei consecrarunt.

Quod si non timerem ut prolixitas sermonis mei legentium animo fastidium generaret, scriberem quidem ad plenum de Eugenio qui beato Martino successit. Et de Vitaliano qui cantum, quo Romani utuntur, composuit. Et de Adeodato, cujus temporibus stella splendidissima apparuit nec antea visa. Et de Agathone, et de Leone [Cod. Folcone], et de Benedicto, et de Joanne, ejus successore, qui librum De dignitate pallii composuit. Et de Conone, et de Sergio juniore (62) qui basilicam Lateranensem reparavit, et ut *Agnus Dei* intra missarum solemniam decantaretur instituit, et ecclesiam quæ est intra muros urbis Romæ Beati Silverii construi fecit, et altare ejusdem ecclesiæ propriis manibus dedicavit. Et de quinto Joanne et sexto, et de Sisinnio, et de Constantino, et de secundo Gregorio, et de tertio Gregorio, qui ad feretrum antecessoris sui electus est. Et de Zacharia, viro magna meriti et sancti-

tatis, qui præcepit ut filii compatrum et consanguineum non se jungerent. Et quia finem jam spectat pagina, silere non debeo de Adriano Zachariæ successore, etc.

Deinde ex Albini, ut diximus, collectaneis.

Bonizo episcopus in libro suo De vita Christiana.

Scribere dignum duxi de Adriano, Zachariæ successore, cujus rogatu Carolus rex intravit in Italiam in potentatu magno et manu robusta, et Desiderium regem Longobardorum victor et a Pado fugavit, et in Pavia obsessum tenuit. Dehinc Romam veniens, a monte qui dicitur Gaudii usque ad Sancti Petri ecclesiam pedes properavit. Quem beatissimus papa in gradibus Sancti Petri præstolatus est, et venientem usque ad confessionem sancti Petri cum hymnis et laudibus et psalmis clericorum, et laudibus judicum Romanorum, ut mos est, decenter perduxit. At ille potentissimus rex offerens beato Petro multa donaria, promittensque ejus vicario fidem et debitam reverentiam, patriciatus a Romanis sublimatus honore, Papiam reversus, civitatem quidem cœpit, et Desiderium regem cum conjuge secum ultra montes duxit; et ex illo die meruit rex Francorum et Longobardorum, ac patricius Romanorum. Et de tertio Leone, qui Sermocinarius appellatus est. Et de Stephano, ejus successore. Et de Paschali qui Romæ ecclesiam ædificavit in honorem beatæ Mariæ, quæ Dominica nominatur, quam et marmoreis lapidibus vestivit. Et de Eugenio, qui pœnitentialem Librum composuit, et in Franciani transmisit. Et de Valentino qui Ludovicum filium Caroli imperatore consecravit. Et de ejus successore Gregorio. Et de Sergio, cujus temporibus Sarraceni devastarant Italiam.

Et de alio Leone qui Carolum filium Ludovici coronavit imperatorem, quiqne etiam ædificavit civitatem quæ Porticus nominatur, quam Leoninam suo nomine appellavit. Hic fecit ciburrum super altare sancti Petri argenteum; et ante altare ipsum tabulam auream, et tegulas confessionis argenteas. Hic idem ædificavit ecclesiam Romæ, quæ hodie dicitur Sancta Maria Nova; et ecclesiam Quatuor Coronatorum. Hic idem invidiose super quibusdam criminibus pulsatus, synodum congregavit, et se juramento innoxium demonstravit. Sed quia invidia vinci potest, tamen quiescere non potest; paucis postea evolutis diebus, malevoli qui invidiose eum accusaverant, seditionem concitantes in populo, injuriantes eum a palatio in forum Romanum tulerunt; et ibi diabolico instinctu et populari audacia cæcaverunt. Quod audiens Carolus rex, Romam veniens multos de populo trucidavit, ipsos vero auctores seditionis ligno suspendit. Ipse vero, licet orbatus, quandiu vixit Romanam gubernavit Ecclesiam. Et de Benedicto, ejus successore. Et de Nicolao qui Sophronium, Placentinam episcopum

papa affirmatur.

(62) Numi seniore?

(61) Recole dicta p. 133. n. 1. Et quidem etiam in alio chronico pontificali apud Cincium camerarium cod. vat. p. 109. idem diserte de Theodoro

depositum, ab alia synodo reconcillavit, et qui uno eodemque tempore duos imperatores excommunicavit: Orientalem quidem, nomine Michaelen, propter Ignati patriarchæ injustam depositionem; Occidentalem autem, nomine Lotharium, propter Waldradæ pellicis suæ societatem.

Et de secundo Adriano qui Ludovicum filium Caroli constituit imperatorem. Et de octavo Johanne, qui altercatus est cum Angelberga regina de civitate Ravenna, qui et Carolum filium ejus ordinavit imperatorem. Et de Martino, ejus successore, cujus temporibus duo gloriosi episcopi fuere in Longobardia, unus Placentinus, nomine Paulus, nepos imperatricis, qui Placentinam ecclesiam, per Sophronii ignaviam funditus destructam, a fundamentis reedificavit; alter vero Parmensis, nomine Gundolfus, qui canonicam Parmensem constituit, et ipse nepos fuit imperatoris. Et de Adriano qui ei successit in pontificatu. Et de Stephano, et de Formoso, quorum temporibus Longobardis rebellantibus Franci perdidit imperium. Et de quodam Stephano, cujus temporibus Sarraceni occupaverunt Siciliam. Et de Joanne Tusculano, cujus temporibus Romani capitani patriciatu sibi tyrannidem vindicaverunt. Et de quodam Silvestro, viro omnium artium peritissimo, qui primitus abbas Bohiensis, postea archiepiscopus Ravennas, post vero Romanus papa effectus est. Et de X Joanne Tusculano, fratre majoris Alberici, qui pugnavit cum Sarracenis, et ab Italia pulsos in Siciliam fugavit. Illic ædificavit basilicam in palatio Lateranensi. Et de Silvestro Tusculano genere. Et de quodam Benedicto papa Romano, qui uno eodemque die et laicus fuit et pontifex. Et de Joanne Tusculano genere, qui Othonem regem Saxonum coronavit imperatorem. Et de quodam Silverio Tiburtino, qui mortuo Alberico Tusculano, qui patriciatu sibi nomen vindicaverat, a Crescentio Nomentano, qui patricius dicebatur, papa ordinatus est, qui etiam secundum Othonem ordinavit imperatorem; postea vero cum magno dedecore ab eodem Crescentio a papatu expulsus est; et quidam Joannes Placentinus episcopus, Græcus genere, legatione functus Othonis junioris, a Constantinopoli rediens, dum Romam causa orationis veniret, a præfato Crescentio et a Romanis capitur, tenetur, et licet invitus, papa tamen infelix ordinatur Romanus. Quod audiens rex mente effrenus, Romam veniens

A ipsum Crescentium dñu obsessum cepit et capite truncavit; ipsum vero pontificem oculis orbatum, cæterisque membris debilitatum, ad dedecus et ignominiam sacerdotalis ordinis per plateas Leoninæ civitatis circumduci jussit. Sed ante quam xxx dies implerentur, anima et corpore ipse rex defunctus est.

Et de Benedicto Tusculano qui Henricum, majoris Othonis nepotem, regem Teutonicorum ordinavit imperatorem. Et de ejus fratre Joanne, qui uno eodemque die et laicus fuit et pontifex. De his mihi silentium esse non credidi. Cæterum si quis de Theophylacto Tusculano, qualiter Joanni sacerdoti vendiderit papatum, et quomodo uno eodemque tempore Theophylactus et Gregorius et Silvester Romanum non regebant, sed vastabant pontificatum; et qualiter Henricus rex, Conradi filius, Romanam Ecclesiam a talibus pestibus liberavit, gnarus esse voluerit, legat librum quem dictavi, qui inscribitur *AD AMICUM*, et ibi inveniet hæc ordinabiliter esse digesta (63). Inveniet autem ibi et qualiter papa Clemens electus sit, qualiterve Henricus rex imperator ordinatus. Et de Damaso ejus successore quot in papatu duxerit dies. Et de præclaro Leone, quid in papatu egerit, qualiterve vitam finiverit. Et de Victore ejus successore quid egerit, aut quid ejus temporibus novum evenierit. Et de Stephano, Gothifredi ducis germano, et qualiter ejus temporibus Patarea (64) apud Mediolanum exorta est. Et de Nicolao papa, et de lite quam habuit cum Benedicto invasore, et quid egerit in papatu. Et de Alexandro II papa, et de lite quam habuit cum Cadolo Parmensi, et de ejus victoriis, et quid egerit in papatu, et de ejus fine. Et de septimo Gregorio, et de ejus electione et vita et moribus, et qualiter in Nativitate Domini ad altare sanctæ Mariæ a Cinthio viro crudeli captus sit, et eo die Dei gratia liberatus sit. Etiam de guerra quam sustinuit cum Henrico imperatore, et de controversia quam habuit cum Guiberto, et de ærumnis quas sustinuit, et de obsidione civitatis et sua, qualiter a Roberto Northmannorum duce sit liberatus, et qualiter beato sine quieverit, apertissime declaratur. Urbani vero pontificis acta, et de ejus victoria, si quis scire voluerit, legat librum quem scripsi *AD HUGONEM SCRISMATICUM*, et ibi inveniet ad plenum dilucidata quæ volueri

(63) Hactenus est apud Albinum scholarem ex Bonizone; reliqua item sunt Bonizonis, sed ex codice Collectionis canonice seu Decreti ab eo scripti.

(64) De Patarea, id est næresi Patarenorum,

Mediolani eo tempore exorta, legatur Pagius apud Baron. ad an. 1058, n. 3. Rursus idem legatur Pagius ad an. 1044, n. 7-9, ubi Bonizonem ter de pontificibus Rom. scripsisse adnotat, refertque ex Lambecio partem hanc postremam Bonizonis.

BONIZONIS DECRETALE

(Vide Balleriniorem disquisitionem de antiquis collectionibus et collectoribus canonum, pars IV, cap. 15, Patrologiæ tom. LVI, col. 338. — Cf. quæ in Prolegomenis ad Bonizonem, supra, præfatus est Uffellius.)